

Kraków 18.11.2019

Prof. zw. dr hab. Katarzyna Sobolewska-Myślik
Instytut Politologii
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Ocena osiągnięcia naukowego:

„Teoretyczne i empiryczne determinanty przywództwa politycznego w Polsce”

oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

w postępowaniu habilitacyjnym Doktora Macieja Hartlińskiego

Sylwetka Habilitanta

Doktor Maciej Hartliński ukończył studia politologiczne na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w roku 2005, w roku 2009 także na tej uczelni uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy „Kształtowanie się przywództwa partyjnego w Polsce”.

Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę jako asystent w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, po doktoracie, w roku 2010 został adiunktem w tej samej placówce, pracuje tam do dnia dzisiejszego.

Ocena Osiągnięcia naukowego

Przedstawione do recenzji osiągnięcie naukowe pt. „Teoretyczne i empiryczne determinanty przywództwa politycznego w Polsce” obejmuje 12 publikacji, z czego 11 to artykuły opublikowane w czasopiśmie i monografiach zbiorowych, jedna pozycja to monografia pt. „Przywództwo polityczne. Wprowadzenie”, opublikowana w Olsztynie w roku 2012. Oceniając przedłożone osiągnięcie, odniosę się do poszczególnych, składających się na nie części a następnie w podsumowaniu sformułuję opinię dotyczącą całości.

Recenzję rozpocznę od monografii pt. „Przywództwo polityczne. Wprowadzenie”. Praca składa się ze Wstępu, czterech rozdziałów i Zakończenia. We Wstępie Autor deklaruje że „...opracowanie jest próbą wprowadzenia do problematyki przywództwa politycznego. Podstawowym celem jest przybliżenie głównych zagadnień...” (s.9) oraz, że „Publikacja ta jest kierowana przede wszystkim do osób stawiających pierwsze kroki ku wiedzy o przywództwie politycznym” (s. 10). Te stwierdzenia nasuwają przypuszczenie, że publikacja

ta ma charakter swojego rodzaju podręcznika. Jednakże dalsza lektura sprawia, że w istocie niezwykle trudno jest określić jej charakter. Z pewnością nie jest to klasyczny podręcznik, nie jest to jednak również typowa akademicka monografia poświęcona problematyce przywództwa politycznego, podejmowane w niej aspekty problemu są bowiem zbyt zróżnicowane. Rozdział I nosi tytuł „Przywództwo polityczne jako przedmiot nauczania oraz badań” i składa się z trzech podrozdziałów. Podrozdział I nosi tytuł „Przywództwo polityczne jako przedmiot nauczania” i już w początkowych akapitach Autor formułuje pytanie badawcze dotyczące określenia pozycji problematyki przywództwa w dydaktyce politologii na polskich uczelniach. Abstrahując od tego, że sformułowanie pytania badawczego raczej nie współgra z podręcznikowym charakterem pracy (Autor nie twierdził, że pisze podręcznik, to moja interpretacja), powstaje jednak również wątpliwość w jakim zakresie odpowiedź na to pytanie miałoby stanowić pomoc dla „osób stawiających pierwsze kroki ku wiedzy o przywództwie politycznym” (s. 10)? W moim odbiorze jest to raczej specyficzne zagadnienie badawcze właśnie, nie tylko wychodzące poza ramy podręcznikowe (czy też ramy pozycji o charakterze wprowadzenia) ale również niekoniecznie bezpośrednio związane z problematyką przywództwa a raczej z problematyką dydaktyki szkoły wyższej. Mam również wrażenie, że walor poznawczy tego fragmentu jest bardzo niewielki. Podrozdział 2 to omówienie literatury przedmiotu, co z kolei bardziej przystaje do formuły podręcznika (lub wprowadzenia). Podrozdział ten podzielony jest na dwie części: w podrozdziale 2.1 omówiono przywództwo polityczne w ujęciu klasyków, do których zaliczono Niccolo Machiavellego, Gustawa LeBon i Maxa Webera, podrozdział 2.2. zawiera omówienie wybranych pozycji bardziej współczesnych. Podrozdział 2.1 zawiera skrótowe lecz konkretne i przejrzyste omówienie prac wybranych trzech autorów, słusznie zaliczonych do klasyków. We wszystkich trzech przypadkach Habilitant oczywiście podkreślił wątek przywództwa, jednak mam wątpliwości dotyczące tego omówienia. Po raz kolejny odwołam się tu do głównego celu opracowania jakim jest zachęcenie osób chcących dopiero zainteresować się problematyką przywództwa i ułatwienie im wejścia w ten obszar. Z tego punktu widzenia o wiele bardziej przydatne wydawałoby się przybliżenie badań współczesnych, z odesłaniem do klasyków, których dzieła omówione są już w niejednym opracowaniu. Opracowania bardziej współczesne odnajdujemy w części 2.2, w której Habilitant omawia pięć książek autorów zagranicznych, w których podejmowana jest szeroko pojęta problematyka przywództwa politycznego a także wskazuje na kilka pozycji autorów polskich. Prezentację zagranicznych pozycji książkowych można uznać za uzasadnioną po pierwsze dlatego, że nie są one łatwo dostępne dla polskiego czytelnika po drugie zaś

dlatego, że jak wynika z omówienia, mają one charakter pionierski z punktu widzenia badań nad przywództwem politycznym. Uwzględnienie pozycji polskich jest również jak najbardziej uzasadnione, natomiast ich szczegółowe omówienie już nie. Polski czytelnik może się z nimi zapoznać samodzielnie. Natomiast niedosyt budzi zupełne pominięcie pozycji zamieszczanych w zagranicznych czasopismach. Zazwyczaj to właśnie jest po pierwsze literatura najnowsza, po drugie kompetentny przewodnik po autorach i czasopismach, do których początkujący adept studiów nad przywództwem może sięgnąć jest właśnie tą pomocą, której taka osoba oczekuje od badacza już bardziej doświadczonego, który takie wsparcie deklaruje jako cel swojej pracy.

W Rozdziale II Habilitant przedstawia podstawowe zagadnienia składające się na problematykę przywództwa, definiuje pojęcia, przytacza podstawowe koncepcje teoretyczne i typologie. Tekst napisany jest jasno, ustrukturyzowany w przejrzysty sposób według zagadnień o charakterze węzłowym: Pojęcie przywództwa politycznego, Typologia przywództwa politycznego, Wybrane koncepcje przywództwa politycznego. Ujęcie zaprezentowane w tym rozdziale w mojej opinii najbardziej odpowiada deklarowanemu celowi. Czytelnik zainteresowany przywództwem, ale jeszcze nie posiadający dogłębnej wiedzy w tym zakresie, znajdzie tu odpowiedzi na podstawowe pytania, zorientuje się, czego konkretnie może dotyczyć problem przywództwa, w tym także przywództwa politycznego. Szkoda jedynie, że z wyjątkiem części 3 (Wybrane koncepcje przywództwa politycznego), Autor nie uwzględnił żadnych odwołań do literatury. Tego rodzaju odwołania dopełniłyby zdecydowanie prezentowany wywód, pozwalający na samodzielne pogłębianie wiedzy.

Rozdziały III i IV poświęcone są problematyce przywództwa w Polsce: Rozdział III nosi tytuł „Przywództwo prezydenckie i przywództwo premierowskie w Polsce”, Rozdział IV zatytułowany jest „Przywództwo partyjne w Polsce”. Rozdział III to w zasadzie opis usytuowania prezydenta i premiera w systemie organów państwa w Polsce, ze szczegółowym omówieniem sposobu wyboru, kompetencji, zaplecza instytucjonalnego obu urzędów. Informacje te uzupełnione zostały opisem wyborów prezydenckich w Polsce, włącznie z charakterystyką kandydatów oraz osób pełniących ten urząd oraz opisem procedur obejmowania w Polsce urzędu premiera, włącznie z charakterystyką osób pełniących tę funkcję. Szkoda, że Autor nie pokusił się o dokonanie głębszej analizy, choćby z użyciem koncepcji teoretycznych, opisanych w rozdziale poprzednim. W obecnej postaci rozdział ten nie wnosi wiele nowego do innych opracowań poświęconych polskiemu systemowi politycznemu, choć nie posługujących się pojęciem przywództwa. Rozdział IV, poświęcony przywództwu partyjnemu składa się z trzech podrozdziałów. Pierwszy poświęcony jest

krótkiemu przeglądowi literatury dotyczącej badań nad przywództwem partyjnym. Dwa pozostałe poświęcone są problematyce przywódców partyjnych w Polsce, przy czym podrozdział 2 obejmuje analizę statutów partyjnych pod kątem procedur selekcji przywódców oraz ich kompetencji, w podrozdziale 3 czytelnik odnajdzie krótkie charakterystyki wybranych przywódców polskich partii wraz z informacją o ich kandydowaniu/obejmowaniu stanowisk prezydenta i premiera. Część poświęcona przeglądowi literatury jest interesująca, natomiast po raz kolejny należy ubolewać, że Autor odnosząc się do polskich partii w bardzo niewielkim stopniu wykorzystał omawiane przez siebie wcześniej podejścia teoretyczne i ograniczył się do dosyć schematycznego opisu.

Podsumowując tę publikację muszę przyznać, że mam kłopot z jej oceną. Wątpliwość, która wysuwa się na pierwszy plan dotyczy wzajemnej relacji między deklarowanym celem, czy nawet tytułowym „wprowadzeniem”, a faktyczną zawartością pracy. Jeżeli prawidłowo zinterpretowałam zamiar Autora stworzenia swojego rodzaju kompendium podstawowej wiedzy dla osób, które dopiero miałyby się zagłębić w problematykę przywództwa politycznego, to w mojej opinii znakomicie koresponduje z tą formułą rozdział II, częściowo odpowiada temu zamiarowi także Rozdział IV, bowiem Autor zawarł tam zarówno elementy przeglądu literatury i koncepcji badania przywództwa z praktycznym przykładem opisu konkretnego przypadku jakim są przywódcy wybranych polskich partii. Do formuły opracowania o charakterze wprowadzającym w zagadnienie częściowo „pasuje” też podrozdział 2 Rozdziału I. Natomiast nie rozumiem zupełnie dlaczego w tej pracy znalazł się podrozdział 1 Rozdziału I, trudno mi pojąć dlaczego dydaktyka prowadzona w polskich ośrodkach politologicznych miałyby zainteresować osobę zaintrygowaną problematyką przywództwa? Treści zawarte w Rozdziale III w moim odbiorze odnoszą się przede wszystkim do polskiego systemu politycznego, problematyka przywództwa nie stanowi tu głównego wątku rozważań. Zatem jeżeli praca miałyby być swojego rodzaju podręcznikiem lub nawet zgodnie z tytułem, „wprowadzeniem” do problematyki przywództwa politycznego, to jej ograniczenie do Rozdziałów II, IV i części I byłoby zasadne. Pozostałe części to rodzaj samodzielnych opracowań zagadnień, które nie dają się przyporządkować do wspomnianej formuły „wprowadzenia”.

Oceniając pozostałe elementy składające się na przedstawione osiągnięcie naukowe, odniosę się do poszczególnych artykułów w kolejności, w jakiej zostały wymienione przez Habilitanta.

Prezydencjalizacja współczesnej polityki, „Szkice Humanistyczne” 2012, nr 2.

W tekście artykułu wyraźnie da się wyodrębnić dwie części. W pierwszej znajduje się stosunkowo obszernie jak na rozmiar całej pracy omówienie prezydenckiej formy rządu. W części drugiej Habilitant skupia się na przedstawieniu koncepcji wybranych autorów definiujących zjawisko prezydenckizacji polityki. Te dwie części są zdecydowanie nierówne, co w mojej opinii jest wyraźnym mankamentem. Zawartość artykułu zdecydowanie bardziej odpowiadałaby jego tytułowi, gdyby Autor zrezygnował z tak szczegółowego omawiania reżimów prezydenckich na rzecz szerszego i być może bardziej analitycznego omówienia różnych ujęć procesów prezydenckizacji polityki. W pracy zdecydowanie przeważają wątki opisowe nad analitycznymi.

Kierunki badań nad przywództwem politycznym. Analiza ilościowa na przykładzie polskich publikacji zbiorowych, w: *Przywództwo polityczne w Polsce i na świecie*, seria wydawnicza „Forum Politologiczne” T. 15, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2013.

Tekst ma charakter opisowy, sprawozdawczy, prezentujący stan badań nad przywództwem politycznym w Polsce. Zgodnie z deklaracją samego Autora, praca nie miała mieć charakteru analitycznego.

Zagadnienia badawcze w analizach przywódców politycznych na przykładzie wybranych publikacji politologicznych w Polsce, „e-Politikon” 2014, nr 10.

Praca bardzo podobna w charakterze do wymienionej powyżej. Ma charakter opisowy, służy orientacji w stanie badań nad przywództwem politycznym w Polsce.

Wybrane aspekty przywództwa politycznego w opinii polskich badaczy, w: *Przywództwo-Etyka-Polityka*, pod. red. E.W. Marciniak, J. Szczupaczyńskiego, Warszawa 2018.

Prezentowany artykuł składa się z wprowadzenia, dwóch części oraz podsumowania. We wprowadzeniu Autor początkowo stwierdza, że celem jego pracy jest poznanie stanowisk polskich badaczy w dyskusji nad pojęciem przywództwa politycznego. Następnie jednak cel ten ujęty jest bardziej szczegółowo i okazuje się, że Autor chce poznać stanowiska polskich badaczy w odniesieniu do „węzłowych zagadnień” teoretycznych związanych z przywództwem oraz chce także dowiedzieć się w jakim stopniu badacze ci przypisują przywództwo polityczne poszczególnym prezydentom i premierom w Polsce. By zrealizować ten cel (lub też cele, w moim odbiorze są to właśnie dwa odrębne cele), Autor podzielił pracę na dwie części. W pierwszej pyta badaczy o ich stanowiska w odniesieniu do wspomnianych

węzłowych zagadnień teoretycznych, w części drugiej o to w jakim zakresie postrzegają polskich polityków w kategoriach przywódców. O ile nie mam zastrzeżeń do części drugiej, o tyle mam poważne wątpliwości odnoszące się do części związanej z zagadnieniami teoretycznymi. Moja pierwsza wątpliwość wiąże się z przyjętą metodą. By poznać stanowiska polskich badaczy w odniesieniu do zagadnień teoretycznych związanych z przywództwem Autor postanowił zadać tym badaczom pytania przy wykorzystaniu kwestionariusza ankiety. W mojej opinii dla realizacji tego celu lepszym sposobem byłoby dokonanie szczegółowego przeglądu literatury, niemniej nie kwestionuję tu swobody wyboru Autora. Natomiast już sposób realizacji badania budzi moje poważne zastrzeżenia. Autor sformułował pytanie badawcze, które brzmi następująco: „...jak polscy badacze postrzegają wybrane teoretyczne aspekty przywództwa politycznego” (s. 244) a następnie przyjmując je za punkt wyjścia dokonał „wyboru kilku bardziej szczegółowych zagadnień, na podstawie których sformułowano trzynaście pytań” (s. 244). Zagadnienia te wymienione są na s. 246, nie wskazano natomiast jaka była podstawa tego wyboru. Czy były to jakieś konkretne koncepcje teoretyczne? Nie wskazano ich. Być może zatem oczekiwano od badaczy/ekspertów ich wskazania a zarazem ukazania swoich stanowisk teoretycznych? W takim razie oczekiwałabym, że pytania do nich skierowane będą pytaniami otwartymi. Tymczasem większość pytań kwestionariusza ankiety to były pytania zamknięte. Czy wymienione w kwestionariuszu warianty odpowiedzi wiążą się z konkretnymi, odrębnymi stanowiskami teoretycznymi? Jakimi? Odpowiedzi nie ma też w podsumowaniu, a biorąc pod uwagę pytanie badawcze rezultatem mogłoby być wskazanie stanowisk teoretycznych preferowanych przez polskich badaczy przywództwa. Natomiast rezultatem są tezy. Po pierwsze sformułowanie ich nie było celem badawczym, chyba, że Autor utożsamia tezy ze wspomnianymi przez siebie na początku stanowiskami teoretycznymi polskich badaczy? Czemu one mają służyć? Dalszym badaniom realizowanym przez Autora? Wszystko to stanowi dla mnie poważne mankamenty, stawiające w istocie pod znakiem zapytania sens całego badania. Natomiast opracowanie drugiego zagadnienia postawionego w pracy, dotyczącego postrzegania przez ekspertów polskich polityków jako przywódców nie budzi moich zastrzeżeń i z powodzeniem mogło być samodzielną podstawą dobrego tekstu.

Obrębska J., Hartliński M., *Teoria gier w procesie podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów*, w: *Przywódcy polityczni wobec*

współczesnych zagrożeń i kryzysów. Wyzwania dla przywódców i partii politycznych, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017.

W artykule Autorzy omawiają warianty teorii gier, starają się pokazać w jaki sposób podejście to można zastosować dla analizowania sytuacji związanych z podejmowaniem decyzji politycznych w warunkach , kiedy interesy stron są częściowo zgodne, częściowo zaś sprzeczne, innymi słowy w warunkach tytułowej słabej zgodności interesów. Szkoda, że Autorzy pozostali na wysokim stopniu ogólności, nie pokusili się, choćby tytułem przykładu, o analizę konkretnej sytuacji decyzyjnej zaczerpniętej choćby z polskiej praktyki politycznej. W ten sposób praca, chociaż interesująca, ma przede wszystkim walor opisu, potencjał analityczny, który niósł ze sobą kontekst teorii gier pozostał raczej nie zrealizowany.

The selection of party leaders in Poland: Democratization of rules and predictability of results, „Polish Political Science Review” 2014, No 2.

Artykuł interesujący, dopracowany koncepcyjnie i metodologicznie. Nie mam uwag i zastrzeżeń.

Contemporary “Prince”. Influence, the position and authority of party leaders, “South-East European Journal of Political Science” 2013, Vol. 1, No 4.

Czytelnik pracy ma poczucie, że składa się ona z dwóch niejako osobnych części lub wątków. W części pierwszej Autor analizuje zagraniczną literaturę przedmiotu pokazując wiele różnorodnych aspektów badań nad przywództwem. Część drugą Autor poświęcił analizie statutów wybranych polskich partii politycznych z punktu widzenia usytuowania organizacyjnego oraz kompetencji liderów. Obie części są ciekawe, jednak trudno dostrzec między nimi jakieś powiązanie, Autor nie wskazuje, czy któreś ze wspomnianych w części pierwszej ujęć badawczych jakoś szczególnie zainspirowało jego własną analizę. W konkluzjach Autor odnosi się do obu wymienionych przeze mnie części artykułu tj. rozbudowanego przeglądu literatury oraz analizy pozycji statutowej polskich przywódców partyjnych, co dodatkowo potęguje wrażenie ich odrębności. Taką strukturę tekstu odbieram jako jego poważny mankament, mimo, że obie części merytorycznie nie budzą zastrzeżeń.

Przywódtwo partyjne w Polsce: wzmacnianie pozycji wewnątrzpartyjnej, w: *Przywódtwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015.

Zarówno w tytule jak i w sformułowaniu hipotezy badawczej Autor posługuje się określeniem „wzmacnianie” w odniesieniu do pozycji przywódcy partyjnego w Polsce. Określenie to rozumiem jako proces, przejście od pozycji słabszej do silniejszej, przebiegający określonym czasie, bez względu na to, czy dotyczy jednej czy wielu partii. Tymczasem przeprowadzona analiza dotyczy silnej pozycji przywódcy w kilku polskich partiach i opisana została na podstawie ich statutów z roku 2013. Jedyne odniesienie do wzmacniania jako zmiany przebiegającej w czasie odnajdujemy w przypisie nr 4, w którym Autor powołuje się na wcześniejsze ustalenia dotyczące pozycji przywódcy w polskich partiach, zamieszczone w innych publikacjach. O ile zatem do samej analizy nie mam zastrzeżeń, to jednak opisany powyżej problem postrzegam jako pewien mankament, którego łatwo można by uniknąć choćby poprzez skrótowe przywołanie konkretnych danych z poprzednich badań, tak by ów proces wzmacniania został w zilustrowany w całym tego słowa znaczeniu.

Formalne determinanty pozycji przywódców w strukturach pozaparlamentarnych partii politycznych w Polsce, „Prawo i Polityka”, 2015, Vol. 6.

Treść pracy w pełni odpowiada jej tytułowi, Habilitant przeanalizował reguły statutowe wybranych partii politycznych, o statusie ugrupowań pozaparlamentarnych w roku 2011 i następującej po wyborach kadencji parlamentu 2011-2015. Analizowane przepisy dotyczyły pozycji przywódcy. Praca wzbogaca istniejący stan wiedzy, posiada znaczny walor informacyjny.

Prerogatywy i aktywność przywódców partii politycznych w procesie selekcji kandydatów w wyborach Prezydenta RP w latach 1990-2015, „Studia Politologiczne” 2016, vol. 42

Badany problem jest interesujący, zdecydowanie zasługuje na analizę. Mam jednak poważne zastrzeżenie co do precyzji jej przeprowadzenia. W tytule znajdujemy informację, że badany okres będzie obejmował lata 1990-2015. Na stronie 58 jednak znajdujemy stwierdzenie, że zakres analizy dotyczy partii „aktualnie relewantnych na polskiej scenie politycznej” a wskazane daty to 2011-2015. Na tej samej stronie, kilka akapitów poniżej jednak po raz kolejny pojawiają się daty 1990-2015 jako te, które wyznaczają czasowy zakres badań. Na stronie 62 w drugim akapicie Habilitant wskazuje lata 1990-2015 jako szerszy kontekst selekcji, deklaruje, że chce go najpierw omówić. Nie omawia go jednak bo w akapicie następnym przytacza wymogi formalne związane z wyborami prezydenckimi obowiązujące od roku 2011. Poczucie zagubienia narasta, kiedy od strony 63 Autor przedstawia

kandydatury prezydenckie od roku 1990, nie informując jednak, czy formalne wymogi obowiązujące od roku 2011, omówione na poprzedniej stronie, obowiązywały także wcześniej? Żadne inne wymogi formalne nie zostały bowiem „po drodze” omówione ani nawet wspomniane. Przypuszczenie, że coś być może się zmieniło powstaje w momencie, kiedy na stronie 64 czytelnik napotyka stwierdzenie, że „Wprowadzenie progów zwiększających wymagania wobec pretendentów okazuje się skuteczne”. Niemniej konkretnej informacji o jakie zmiany chodzi czytelnik w tekście nie odnajdzie. Jednoznaczne ograniczenie czasowe do lat 2011-2015 pojawia się dopiero na stronie 66 w podpunkcie zatytułowanym „Formalne prerogatywy przywódców partii w procesie selekcji kandydatów”. W podpunkcie tym faktycznie Habilitant przeprowadza analizę formalnych kompetencji przywódców partyjnych w zakresie selekcji kandydatów na prezydenta. Jest to zgodne z deklaracją zakresu badań ze strony 58, niemniej w tym miejscu pojawia się kolejna uwaga a mianowicie, że całość tekstu w istocie nie odpowiada jego tytułowi, bowiem okres 1990-2011 został przedstawiony wyłącznie z punktu widzenia liczby startujących kandydatów czy ich przynależności partyjnej, nie zaś z punktu widzenia wpływu przywódców na te nominacje. Tytułowi odpowiada analiza przeprowadzona w podpunkcie „Formalne prerogatywy przywódców partii w procesie selekcji kandydatów” ale także tylko w pewnym zakresie, bowiem tu z kolei nie zgadzają się daty. W tytule to lata 1990- 2015, w wymienionym podpunkcie 2011-2015. Podsumowując całość sprawia wrażenie chaosu, braku precyzji, czytelnik ma poczucie zagubienia,

Stanowiska i deklaracje przywódców partii politycznych w Polsce wobec religii, „NURT SVD” 2017, nr 2

Praca jest ciekawa, pokazuje, że Habilitant potrafi wzbogacać badaną problematykę o nowe aspekty. Mam natomiast zastrzeżenia do strony metodologicznej. Autor we wstępie deklaruje, że zastosuje metody ilościowe i jakościowe, jednak stwierdzenie to absolutnie nie jest wystarczające. Metody jakościowe i ilościowe to cały wachlarz metod i technik, należy zatem wskazać konkretnie o jakie narzędzia badawcze chodzi. Z lektury tekstu, wynika, że Autor zastosował jakościową analizę treści, przy czym ustalanie parametrów badawczych (liczby i okresu czasowego wystąpień) zakwalifikował jako analizę ilościową.

Podsumowując całość przedstawionego osiągnięcia badawczego należy stwierdzić, że niektóre publikacje, które się na to osiągnięcie składają, nie są wolne od niedociągnięć i mankamentów. Jednocześnie jednak trzeba stwierdzić, że w przedstawionym zestawie publikacji dostrzec można umiejętność jednoznacznego wyboru problematyki badawczej, konsekwencję w jej eksploracji, uwzględnianie rozmaitych aspektów badanego zagadnienia. Czytając przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe recenzent nie ma wątpliwości, że głównym obszarem zainteresowania Habilitanta jest problematyka przywództwa politycznego, że jest on znakomicie zorientowany w istniejącej literaturze przedmiotu, że potrafi stawiać ciekawe pytania i poszukiwać nowych aspektów badanych zagadnień. Jestem również przekonana, że świadomy i dojrzały badacz, a takim jest Habilitant, będzie potrafił w trakcie dalszego rozwoju naukowego eliminować słabości i doskonalić swoje prace.

Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitanta

Doktor Hartliński jest badaczem niezwykle aktywnym, w jego dorobku poza pracami włączonymi do głównego osiągnięcia naukowego znajduje się kilkadziesiąt publikacji. Są to: 1 monografia autorska, 6 monografii redagowanych, w tym cztery redagowane samodzielnie i dwie współredagowane, artykuły w czasopismach (3), artykuły w monografiach zbiorowych (11), hasła w leksykonach i encyklopediach (13), współautorstwo ekspertyz (1). Oprócz tego Habilitant wskazał kilka publikacji, które w momencie składania dokumentacji habilitacyjnej znajdują się w procesie wydawniczym (5). Warto dodać, że są to teksty zarówno w języku polskim jak i angielskim. Czytelnik odnajdzie tu prace poświęcone zagadnieniom poruszonym także w publikacjach wchodzących w skład osiągnięcia naukowego m.in. problemom przywództwa politycznego, partyjnego czy kwestiom funkcjonowania w Polsce dyscypliny nauki o polityce. W dorobku Habilitanta znajdują się również prace dotyczące innych zagadnień, w tym poświęcone problematyce związanej z bezpieczeństwem narodowym. Za bardzo interesujące i warte wyeksponowania uważam dwa artykuły anglojęzyczne dotyczące referendów przeprowadzanych w Polsce po roku 1989 i roli jaką odegrały w nich partie polityczne: *The Effect of Political Parties on Nationwide Referendums in Poland after 1989*, „East European Politics and Societies and Cultures” 2019 oraz *The 2015 Referendum in Poland*, „East European Quarterly” 2015, Vol. 43, No 2-3. Przedstawiony dorobek jest zróżnicowany, niemniej fakt, że większość prac skupiona jest na rozmaitych aspektach problematyki przywództwa interpretuję pozytywnie jako umiejętność określenia głównego pola badawczego i zdolność skupienia się na wybranej problematyce.

Rezultaty swoich badań Habilitant publikuje, ale także upowszechnia wygłaszając referaty na **konferencjach zarówno ogólnopolskich (25) jak i międzynarodowych (15).**

Doktor Hartliński jest inicjatorem lub uczestnikiem **zbiorowych przedsięwzięć badawczych**, w wyniku których powstały już publikacje i są przygotowywane następne. Jest wykonawcą w międzynarodowym **grancie badawczym** „Political Parties and Their Leaders: Power and Selection in Comparative Perspective”. Tę aktywność oceniam bardzo wysoko, pokazuje bowiem umiejętność inicjowania ale także włączania się w zespołowe prace badawcze oraz rozwój współpracy międzynarodowej Habilitanta.

W ocenie dorobku naukowego ważnym elementem jest **liczba cytowań oraz Indeks Hirscha**. W przypadku dr Macieja Hartlińskiego liczba cytowań wg bazy Google Scholar wynosi 53, Indeks Hirscha 4.

Oceniając dorobek należy również uwzględnić **członkostwo Habilitanta w organizacjach i towarzystwach naukowych**: W Polskim Towarzystwie Nauk Politycznych jest członkiem dwóch sekcji naukowych :”Przywództwo polityczne” oraz „Partie polityczne”. W ramach konsorcjum ECPR jest członkiem trzech sekcji: Elites and Political Leadership, Political Parties oraz Central and European Politics; w IPSA działa w sekcji Political Elites. Habilitant jest także **autorem recenzji** zamieszczanych na łamach „Political Science Review” oraz recenzji wydawniczych przygotowywanych dla liczących się czasopism polskich i zagranicznych.

Działalność organizacyjna, dydaktyczna, popularyzacja nauki

Doktor Maciej Hartliński jest bardzo zaangażowany w pracę organizacyjną w swojej uczelni, pełni obecnie funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych ds. dydaktycznych i organizacyjnych, od 2013 roku jest członkiem Rady Wydziału Nauk Społecznych, przewodniczy Wydziałowemu Zespołowi ds. Ewaluacji i Jakości Kształcenia, jest członkiem Wydziałowej Komisji Dydaktycznej. Aktywnie angażuje się w przygotowywanie oferty dydaktycznej zarówno na swojej macierzystej uczelni jak i we współpracy z innymi ośrodkami. Doktor Hartliński jest również zaangażowany w popularyzację nauki: wykonuje prace organizacyjne związane z Olimpiadą Wiedzy o Polsce i Świecie oraz Olimpiadą Wiedzy o Bezpieczeństwie i Obronności, prowadzi wykłady dotyczące partii politycznych i przywództwa politycznego dla młodzieży szkół średnich, występuje jako ekspert w audycjach radiowych i telewizyjnych (Polskie Radio Olsztyn, TVP Olsztyn).

Jego aktywność dydaktyczna obejmuje takie kursy jak: Teoria przywództwa politycznego, Przywództwo w zarządzaniu bezpieczeństwem regionalnym i lokalnym, Przywódcy polityczni w Polsce i na świecie, Liderzy i inicjatywy lokalne, Elity polityczne, Wiedza o państwie i prawie. Jest promotorem prac licencjackich, pod jego kierunkiem obroniono ich 95.

Wnioski

Przedstawiony do oceny dorobek doktora Macieja Hartlińskiego pozwala stwierdzić, że Habilitant spełnia wymogi stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

W konkluzji stwierdzam, że pozytywnie oceniam zarówno przedstawione osiągnięcie naukowe pt „Teoretyczne i empiryczne determinanty przywództwa politycznego w Polsce” jak i pozostały dorobek i wnioskuję o dopuszczenie doktora Macieja Hartlińskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Katarzyna Sobolewska-Mysik